

Mona har sydd av duker, gardiner og



TEKSTIL MED HISTORIE: En duk fra Mona Hommeland Monsens mor var utgangspunktet. Nå er den blitt skjorte til Monas datters festdrakt. Bakpå et erme er det visstnok spor etter kaffeskjolder, men de er knapt synlige og egentlig bare litt koselige, synes familien.

FOTO: METTE ESTEP / NTB

I januar kom datteren til Mona Hommeland Monsen med bilder av festdrakter satt sammen av gjenbruksmaterialer og sa «sånn vil jeg gjøre». Deretter tok det litt av.

- Det var dette man gjorde før i tiden, satte sammen bunader til hverdags og fest av det man hadde tilgjengelig i lokalmiljøet, og brukte de fineste materialene til festantrekket, sier Mona Hommeland Monsen.

Fantasibunader kaller hun kreasjonene sine. På bare tre måneder har det blitt fem slike festdrakter og 11 tilhørende skjorter. Og nå er hun allerede i gang med drakt nummer seks og sju.

Monsen er klar over at antrekkene ikke kvalifiserer til å kalles bunad, selv om ordet «bunad» ikke er beskyttet.

- Når man setter sammen et antrekk av gjenbruksmaterialer, kan mange av de faste bunadselementene bli utfordret. Kanskje med stoffer og stil fra flere steder. Når det er sagt, så har jeg ikke fått negative tilbakemeldinger. Bunadspolitiet er en utdøende art, sier hun.

En drakt for alle

Konservator Trine Eriksen ved Stavanger Museum (MUST) har intervjuet folk fra inn- og utland om deres forhold til bunad. Hun fant at det er mange, særlig på 17. mai, som ønsker å være en del av bunadstradisjonen, men som av en eller annen grunn ikke føler at en klassisk kvinne- eller mannsbunad fra ett bestemt sted i Norge passer for dem.

- Mange nevner «bunadspolitiet», sier Eriksen, som da har fulgt opp med

spørsmål om hvem bunadspolitiet egentlig er.

- Inntrykket er at de er folk i gata, personer som har sterke meninger om bunad og bruk, spesielt på 17. mai. Flere av mine kilder uttrykker at det ikke er så lett å bryte med menigmanns mening, sier Eriksen.

Hun har likevel inntrykk av at samfunnet er rausere nå enn før.

- Folk ønsker at bunaden skal være for alle og ikke framstå så uniformert som den har vært.

Endelig glede seg

- Jeg ønsket meg en festdrakt, og for første gang gleder jeg meg veldig til 17. mai. Nå har jeg noe fint å ha på meg, sier Amila (37) fra Bosnia.

I Mona Hommeland Monsens hage prøver hun for første gang festdrakten sin. Belte, livvidde, forkle, knapper og vest skal tilpasses. Monsen visste hva

Amilas yndlingsfarge er, og fant blant annet en rosa damaskduk som ble til skjorte, og et miniskjørt som ble vest.

- Så fint alt blir, sier Amila når hun får på den brukte søljen og drakten som er nennsomt tilpasset akkurat henne.

Egentlig skulle Monsen bare sy én festdrakt til datteren Sanne i februar. De to handlet materialer på Fretex, fant fram noen nedarvede skatter og komponerte et uttrykk de likte.

- Det var så inspirerende og kjekt. Det endte med at jeg sydde den på én helg da det var skikkelig drittvær, sier 47-åringen.

Populært

Monsen har strikket, sydd og brodert hele livet, også til flere «ekte» bunader. Med teknikkene inne var det gøy å børste støv av symaskinen. Hun hentet også inspirasjon fra Fæbrik, en designbedrift lansert for to år siden, beskrevet som «en

fem festdrakter og putetrekk til 17. mai.



IKKE SÅ KOMPLISERT: Ifølge Vår Staude kunne hun knapt sy i en knapp da hun tok fram den nedstøvede symaskinen for halvannet år siden. – Kan en som meg få det til, kan hvem som helst gjøre det, sier hun.

FOTO: PRIVAT



INSPIRATORER: Designbedriften Fæbrik er en av Mona Hommelands inspirasjonskilder. Fæbrik består av (f.v.) Ingrid Bergtun, Ingrid Vik Lysne, Jenny Skavlan og Mari Nordén.

FOTO: HÅKON MOSVOLD LARSEN / NTB

gjeng syjunkies som vil gjøre det lekende lett for deg å lære å sy». I tillegg til å lære folk å sy, tilbyr Fæbrik en rekke symønstre, blant annet til «Fæstdrakt». I motsetning til en tradisjonell bunad, som kan ha mye broderier og detaljer, består Fæstdrakt av et skjørt med tilhørende topp og skjorte/bluse med puffermer.

– Vi har fått noen meldinger fra folk som synes vi tar litt lett på det, men vi hadde forventet mer motstand. Men så er vi også forsiktige så vi ikke provoserer. Vi har ikke på noe tidspunkt kalt dette en bunad. Vi har laget noe for nybegynnere og har full respekt for at bunadstilvirker er en beskyttet yrkestittel, sier Ingrid Vik Lysne.

Sammen med Jenny Skavlan, Ingrid Bergtun og Mari Nordén står hun bak Fæbrik. De anslår at om lag tusen personer er med og syr.

En av dem er programleder Vår Staude fra TV 2.

– Fæbrik-gjengen har vært min inngang til å sy noe annet enn toalettmapper. De er veldig flinke til å hjelpe folk med elementær kunnskap. Med enkle oppskrifter som til og med en som meg kan få til, ga de meg et spark i ræva. Så jeg har nå laget min egen festdrakt, forteller Staude.

Flere fordeler

Selvsydde festdrakter promoterer som et bedre alternativ for både miljø og lommebok, sammenlignet med å få en tradisjonell bunad sydd av profesjonelle etter oppskrift og med nye materialer.

Staude sier at gjenbruksbiten har vært en bonus. Å sy handler for henne om mentalhygiene og mestring. Det føles rett og slett godt.

– Jeg synes det er veldig gøy å lære noe nytt, og det er jeg egentlig god til. Og så er det kjempegøy at dette er for alle. Jeg var på et gjenbrukssalg av stoffer på Et-



UNIKE FESTDRAKTER: Med restematerialer og tekstiler fra puter, møbler og avlagte klær blir Monsens festdrakter aldri like hverandre.

FOTO: PRIVAT



BLOMSTRENDE FANTASI: En gjenbruksrose pryder ryggen på denne festdrakten fra Mona Hommelands Monsen.

FOTO: PRIVAT



NESTE PROSJEKT: Gardin fra en kollega av Mona Hommelands Monsen, samt kjøkkenkappe, duk og rødt stoff fra Fretex, blir til neste festdrakt. Skjorta er allerede sydd av en brodert duk.

FOTO: METTE ESTEP / NTB

terstad i Oslo, og det må ha vært over tusen mennesker der, unge og voksne, kvinner og menn. Det var helt ellevilt.

En som har tro på Fæstdraktens synlige effekt, er Morgenbladets estetiker Ragnhild Brochmann. Hun ser for seg en 17. mai preget av et «draktmangfold som vil få puritanerne til å sette proseggen i halsen».

– Vi kommer til å se både fæle og aldeles fortryllende Fæstdrakter, spår Brochmann i en kommentar der hun konkluderer med at Fæstdrakten ikke er «en kulturforflatende tulle-drakt», men «en nyttig motgift mot et stivnet bunadssystem».

Stor pågang

I solskinnet i hagen viser Mona Hommelands Monsen fram den neste festdrakten som skal tilpasses. Den leverer hun med hvit skjorte til dagbruk og burgunder skjorte i taft til aftenbruk. Hun

har solgt alle draktene på rekordtid, for 4-5000 kroner, som er rundt en tidel av det en komplett bunad kan koste ellers. Haugen med stoffer, bånd og knapper hun har brukt, kostet rundt 500 kroner, og inkluderer også gratismaterialer fra kolleger og eget hjem.

Hun har fått forespørsler om drakter kan leies eller om hun kan sy på bestilling.

– Det blir ikke aktuelt. Jeg setter sammen det jeg syns ser fint ut, og syr fordi jeg liker det. Hadde jeg latt meg instruere, hadde det blitt noe helt annet, sier Monsen.

Faren hennes, en representant for den eldste generasjon, reagerte litt da hun la ut draktene for salg på nett.

– Han mente det ikke skulle stå at de er sydd delvis av gamle putetrekk og gardiner, men det er jo hele poenget.